2. Крутій К. Л. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Запоріжжя: ЛІПС, 2005. 256 с.
3. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання. Київ: Либідь, 2003. 280 с.
4. Гавриш Н. В. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Київ: Слово, 2010. 320 с.
5. Піроженко Т. О. Ігрова діяльність дошкільника. Київ: Генеза, 2016. 208 с.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
7. Коновалець С. В. Розвиток емоційної сфери дошкільників. Київ: Освіта, 2018. 120 .
8. Шикиринська О., Петришина Т. Особливості науково-методичного забезпечення у закладах дошкільної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. 2023.* Вінниця : ТОВ «Друк плюс». Випуск 69. С. 100-107.
9. Науменко М. Формування комунікативної компетентності дітей шостого року життя: критерії, показники та рівні. *Acta Paedagogica Volyniense*s. 2025. № 5. С. 26–32.

ТВОРЧИЙ ПІДХІД У ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Оксана Лісовець, доктор філософії в галузі освіти/педагогіки (PhD), доцент,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Україна)

A CREATIVE APPROACH AS A PREREQUISITE FOR PATRIOTIC EDUCATION OF SENIOR PRESCHOOL CHILDREN IN THE CONTEXT OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

**Lisovets Oksana, doctor of Philosophy in the field of education/pedagogy, (PhD),
Associate Professor of Preschool Education
Nizhyn Mykola Gogol State University**

Анотація. *У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми використання творчого підходу як передумови патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Розкрито сутність понять «творчий підхід» і «патріотичне виховання», проаналізовано праці сучасних науковців щодо формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку. Обґрунтовано значення творчих методів (ігрових, мистецьких, інтерактивних) у формуванні національної свідомості дошкільників. Визначено педагогічні умови ефективного використання творчого підходу в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.*

Ключові слова: *творчий підхід, патріотичне виховання, дошкільники, заклад дошкільної освіти, національна свідомість, творчість.*

Abstract. *The article presents a theoretical and methodological analysis of the problem of applying a creative approach as a prerequisite for the patriotic education of senior preschool children. The essence of the concepts of "creative approach" and "patriotic education" is clarified, and the works of contemporary scholars on the formation of patriotic feelings in preschool children are analyzed. The significance of creative methods (play-based, artistic, and interactive) in the development of national consciousness among preschoolers is substantiated. The pedagogical conditions for the effective implementation of a creative approach in the educational process of preschool education institutions are identified.*

Keywords: *creative approach, patriotic education, preschool children, preschool education institution, national consciousness, creativity.*

На сучасному етапі розвитку України актуалізується проблема виховання патріотизму

як базової якості особистості вже починаючи з дошкільного дитинства. Патріотичне виховання - це процес формування любові до Батьківщини, національної ідентичності та ціннісного ставлення до культурної спадщини свого народу. Водночас традиційні підходи до патріотичного виховання часто виявляються недостатньо ефективними, що зумовлює необхідність впровадження творчих педагогічних технологій, здатних забезпечити емоційно-ціннісне залучення дитини до національної культури.

Дослідженням даної проблеми ґрунтовно займались сучасні українські науковці, такі як: І. Бех, Л. Березівська, С. Гончаренко, Ю. Завалевський, П. Ігнатенко, С. Лопатюк, О. Савченко, Н. Скотна, Г. Корж, О. Сухомлинська, К. Чорна, А. Федорович, А. Богуш, Н. Бондаренко, О. Вашак, І. Газіна, О. Гончарова В. Лаппо, О. Лісовець, Н. Манжелій, С. Матвієнко, Т. Марчій-Дмитраш, Л. Шкребтієнко та багато інших.

А. Федорович розглядає патріотичне виховання як складний процес формування національної самосвідомості, що передбачає інтеграцію різних видів діяльності дитини [7]. О. Гончарова наголошує на необхідності відмови від формалізму та ідеологізації, підкреслюючи важливість емоційно-позитивного ставлення до рідного краю як основи патріотизму [3].

У дослідженнях Т. Марчій-Дмитраш акцентується роль народних традицій як ефективного засобу формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку [6, с.270].

О. Лісовець, узагальнюючи результати аналізу наукових джерел, підкреслює результативність застосування мистецьких засобів, передусім музичного мистецтва, у розвитку емоційної сфери дітей та формуванні їхньої національної ідентичності. Формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку під час музичних занять у закладі дошкільної освіти реалізується через різноманітні форми взаємодії музичного керівника з вихованцями. Зокрема, це передбачає слухання високохудожніх зразків української класичної музики, народних і колискових пісень; проведення бесід про відомих українських виконавців і композиторів, а також про найвизначніші твори їхньої інструментальної та сценічної творчості; організацію музично-рухових ігор із вираженим національним колоритом; ознайомлення дітей з історією виникнення українських народних інструментів і особливостями гри на них; інсценізацію народних звичаїв та обрядів, що супроводжуються характерними піснями, закличками й танцями. [1, с.102].

Творчий підхід у патріотичному вихованні дітей дошкільного віку аналізується науковцями як один із найбільш ефективних напрямів організації освітнього процесу, що забезпечує не лише засвоєння знань про Батьківщину, а й формування емоційно-ціннісного ставлення до неї. У сучасній педагогічній науці він трактується як інтеграція різноманітних форм і методів діяльності, спрямованих на розвиток творчого потенціалу дитини в процесі засвоєння національно-культурного досвіду. Сутність творчого підходу полягає у створенні умов для активної, самостійної, емоційно насиченої діяльності дитини, у якій вона виступає не пасивним споживачем інформації, а її співтворцем. Саме така діяльність забезпечує глибоке особистісне переживання патріотичних почуттів, що є ключовим у дошкільному віці, коли домінує образне мислення та емоційна сфера.

Аналіз сучасних підходів свідчить, що творчий компонент дедалі більше визнається ключовим у структурі патріотичного виховання.

Творчий підхід у педагогіці розглядається як організація освітнього процесу, що передбачає активізацію уяви, самостійності, емоційної залученості дитини та створення умов для її самовираження.

У контексті дошкільної освіти творчість виступає природним способом пізнання світу, що реалізується через гру, художню діяльність, мовленнєву творчість та експериментування.

Сучасні дослідження доводять, що патріотизм у дошкільному віці формується передусім на емоційному рівні – через переживання, образи, символи, традиції.

На думку О. Гончарової, інтегрований підхід до патріотичного виховання дітей дошкільного віку передбачає органічне впровадження патріотичного змісту в різні види

дитячої діяльності, зокрема ігрову, пізнавальну, художньо-естетичну, трудову та інші. Узагальнюючи наукові положення Н. Гавриш, дослідниця підкреслює, що реалізація такого підходу сприяє більш глибокому й стійкому засвоєнню патріотичних цінностей, оскільки вони інтегруються в повсякденний досвід дитини та стають його невід'ємною складовою. [3, с.51].

Це означає, що ефективне патріотичне виховання неможливе без використання творчих засобів, які забезпечують: емоційне включення дитини; образне сприйняття національної культури; особистісне переживання належності до своєї країни.

Аналіз наукових джерел дозволяє виокремити основні напрями реалізації творчого підходу:

Використання мистецьких видів діяльності. Музика, образотворче мистецтво, театралізація сприяють глибокому емоційному переживанню національних цінностей.

На думку Л. Аристової, музика є ефективним засобом виховання патріотизму у дітей дошкільного віку. Вона допомагає дітям відчути себе частинкою культурної спадщини своєї країни, підвищити національну свідомість та розвинути почуття гордості за свою націю [1].

Г. Волошина, досліджуючи значення музики у патріотичному вихованні дітей, стверджує, що патріотично-виховна сила музичного мистецтва викликає у дитини дошкільного віку непереборне бажання наслідувати улюблених героїв [2].

Інтеграція народних традицій і фольклору. Важливим напрямом патріотичного виховання дітей дошкільного віку є залучення їх до вивчення побуту, культури та традицій українського народу. Через ці засоби доцільно поступово формувати у вихованців уявлення про духовні цінності родини й нації, а також осмислювати на конкретних прикладах характер взаємин між представниками різних поколінь, значущість людського життя. Особлива увага приділяється розвитку інтересу до сімейних традицій і звичаїв, які акумулюють багатовіковий досвід народу та відображають різні аспекти його життєдіяльності, зокрема шанобливе ставлення до старших, турботу про дітей, відзначення важливих подій у житті родини чи громади. Водночас залучення дітей до народних свят, обрядів і фольклору (казок, пісень, закличок) сприяє становленню їхньої культурної ідентичності та формуванню позитивного емоційно-ціннісного ставлення до Батьківщини. [6].

Ігрові та інтерактивні методи. Гра виступає провідною діяльністю дошкільника і забезпечує природне засвоєння патріотичних цінностей через досвід. Національно-патріотичне виховання у грі відбувається природно та невимушено. Дитина емоційно залучається до подій, ігрових ситуацій, які моделюють реальне або уявне патріотичне середовище – героїчне минуле, обереги рідної домівки, символи державності. У таких видах діяльності як сюжетно-рольові, театралізовані, народні рухливі ігри, ігри-драматизації, відтворюються події з життя українського народу, постаті історичних героїв, етнографічні особливості рідного краю.

Художнє слово та дитяча література є ключовими засобами патріотичного виховання дошкільників, формуючи любов до рідної мови, культури та природи. Через казки, вірші та оповідання діти засвоюють моральні цінності, традиції та любов до Батьківщини, що закладає фундамент національної свідомості. Казки, оповідання, легенди є ефективним засобом формування уявлень про рідний край, героїв, традиції. Як зазначає О. Ступак, у вітчизняній педагогіці ґрунтовно досліджено й теоретично обґрунтовано освітній та виховний потенціал художньої літератури у контексті патріотичного виховання дітей дошкільного віку. У працях К. Ушинського підкреслюється значний вплив літературних творів на формування у дітей уявлень про рідну країну, розвиток їхніх почуттів, а також виховання поваги до праці, любові до природи й людини. Водночас В. Сухомлинський, розглядаючи дитину як майбутнього громадянина держави, надавав особливого значення читанню дитячої літератури, трактуючи книгу як потужний засіб формування патріотичних почуттів. [4, с.134].

Для реалізації творчого підходу на основі аналізу наукових досліджень визначено такі

педагогічні умови: створення творчого розвивального середовища в ЗДО, інтеграція різних видів діяльності (ігрової, художньої, пізнавальної), використання національно-культурного контенту, активна взаємодія з родиною, особистісно орієнтований підхід до дитини.

Отже, творчий підхід є важливою передумовою ефективного патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку, оскільки забезпечує емоційно-ціннісне засвоєння національних ідеалів, формує позитивне ставлення до рідної культури та сприяє розвитку національної самосвідомості.

Аналіз праць сучасних науковців підтверджує, що саме інтеграція творчих методів, мистецьких засобів та народних традицій створює оптимальні умови для формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Аристова Л. Методика музичного навчання та виховання: навч.-метод. посібник. Миколаїв: Іліон, 2018. 404 с.
2. Волошина Г.П., Волошин П.М. Роль музики у патріотичному вихованні особистості/ *Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут модернізації змісту освіти МОН України.* Київ, 2016. Вип. 86. С.125-130.
3. Гончарова О. Наукові підходи до проблеми патріотичного виховання дошкільників. *Актуальні проблеми дошкільної освіти : матеріали доп. учасників наук.-практ. студ. конф. (м. Харків, 18 жовт. 2024 р.) / Харків. нац. пед. ун-т. ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. Т. П. Танько*. Харків, 2024. С. 51–52.
4. Гроссу, К. С., Ступак О. Ю. Дитяча художня література як засіб патріотичного виховання дітей дошкільного віку / К. С. Гроссу. *Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження) : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичній конференції з нагоди відзначення 190 річниці Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 20 березня 2024 року, м. Київ, Україна / за заг. ред.: Т. О. Олефіренка, Г. Г. Цвєткової, Л. В. Барановської.* Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 132-137. https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/89e91237-08f9-4c98-8f64-9500f3c3e15c/content
5. Лісовець Оксана, Чжен Гохуй. Виховання патріотизму у дітей 5-7 років засобами музичного мистецтва в умовах закладу дошкільної освіти. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки.* 2025. №2. С. 98-106 https://lkp.ndu.edu.ua/index.php/nz/article/view/1291
6. Марчій-Дмитраш Т. М., Тринок В. В. Сучасні підходи до використання українських народних традицій у патріотичному вихованні дітей дошкільного віку. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 6 (11). 510 с. С. 264-277. https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/13023/1/Stattia_Marchii-Dmytrash_Trynok.pdf
7. Федорович А.В. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка* № 8. 2012 https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/148/95

РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дарія Макаренко, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: К.А.Колеснік, докторка філософії (PhD), доцентка,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)